

nuntiati. 2. In frangentes et expoliantes ecclesias. 3. In communicantes in eodem crimine cum excommunicato a Papa. 4. In vexantes eos qui ferunt censuras. 5. In dantes aut recipientes, ut admittatur aliquis in religionem. 6. In committentes simoniam realem, aut confidentialem circa Ordinem, aut beneficia. 7. In dantes, aut recipientes aliquid, ut obtineatur aliqua gratia aut justitia apud Sedem apostolicam. 8. In duellum committentes, et in eorum paternos, consultores et fautores, et etiam in spectatores *data opera*, qui sua assistentia incitant eos ad pugnam (vide dicta *Tr. 8. n. 28*). 9. In usurpantes aut occupantes bona ecclesiarum aut aliorum locorum piorum. 10. In exigentes tributa ab Ecclesiasticis. 11. In violantes interdictum. 12. In publicantes falsas indulgentias. 13. In retinentes fructus beneficii vacantis, aut impediennes possessionem ei qui non præstat *dulciaria*. 14. In docentes, aut sustinentes opiniones damnatas. 15. In concionantes de tempore iudicii novissimi contra sensum Patrum. 16. In parochos qui non observant iuramentum residentie. 17. In Regulares qui sine privilegio particulari præsumunt ministrare laicis Viaticum, et Extremam-Uctionem. 18. In Regulares qui prætextu privilegiorum absolvunt a casibus reservatis ab Episcopis. 19. In defendentes praxim de interrogando de nomine complicitis in confessione (juxta Bullam, *Ubi primum*, editam 3. junii 1746. Benedicti XIV. de qua locuti sumus *Tr. 16. n. 41.*). 20. In confessarios qui absolvunt complices peccati turpis contra sextum præceptum, juxta aliam bullam *Sacramentum*, ejusdem Pontificis, de qua in eodem *Tr. 16. n. 95.* Cæteræ excommunicationes papales quæ adsunt, videri possunt in Opere (1). Sed oportet hic seorsim loqui de tribus aliis censuris quæ

(1) Lib. 7. n. 248.

speciali indigent animadversione, nempe 1. In eos qui alterutram damnant opinionem circa immaculatam Conceptionem B. Virginis. II. In violantes clausuram Regularium monasteriorum. III. In percussorem clericorum.

31. Et 1. loquendo de Conceptione divinæ matris, juvat hic meminisse, quinque Bullas circa hoc punctum emanatas: 1. Sixtus IV. in *Extrav. Grave nimis, de Rel. et ven.* SS. anno 1480. imposuit ipso facto excommunicationem reservatam in eum qui damnat hæresis, aut peccat, mortalis alterutram sententiam, quæ asserit, aut negat B. Virginem conceptam fuisse sine culpa originali: et etiam in eum qui pro veris habet, aut ut veros legit libros qui affirmant SS. Virginem in peccato conceptam fuisse: et contra præcepit ut in festo Conceptionis B. V. recitaretur Officium Nativitatis suæ, mutato verbo *Nativitatis in Conceptionis*. 2. S. Pius V. in Bulla 114. *Super speculam* an. 1570. prohibuit disputare palam, ubi adsuat viri et mulieres, aut scribere vernacula lingua de tali questione, sub pœna suspensionis a *Divinis*, reservatæ, ipso jure, etc. Dumtaxat permisit doctis disputare in academiis, quin uti erroneam alterutram damnarent sententiam. 3. Paulus V. in Bulla 97. an. 1616. prohibuit sub iisdem pœnis a S. Pio laicis affirmare in aliquo publico actu beatam Virginem fuisse in peccato conceptam. Contra sub iisdem censuris et pœnis prohibuit defendentibus sententiam piam impugnare, et tractare de opposita opinione, dicendo: *Aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant seu tractent*. 4. Gregorius XV. in Bulla 20 an. 1622. prohibuit quominus tam publice, quam privatim assereretur Conceptio B. Mariæ fuisse facta in peccato; concessit tantum dd. ordinis Prædicatorum, ut privatim colloquia inter se habere possent, de tali materia disserendo. 5. Denique Alex.

ander VII. an. 1661. in Bulla *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* primo declarat piam sententiam de Conceptione sine labe a primo instanti B. Mariæ, late longèque promulgatam fuisse, ita ut *accidentibus quoque plerisque celebrioribus Academiis ad hanc sententiam jam fere omnes Catholicæ eam complectantur*; deinde sub iisdem censuris et pœnis renovat decreta prædecessorum, et præcipit ut illa observentur in favorem festi, et cultus Conceptionis B. Virginis juxta piam sententiam. Et præter pœnas latas a Sixto IV. privat facultate concionandi, voce activa, et passiva, qui in dubium revocaret, aut in alio sensu interpretaretur, sive voce, sive in scriptis (declarando damnatos esse omnes eorum libros ubi de hoc actum fuisset) favorem piæ sententiæ, et cultui concessum, asserendo aliquid adversus piam sententiam, aut afferendo argumenta contra ipsam, et relinquent insoluta (1).

32. Ex his omnibus inferitur 1. cum Bonac. (qui distincte agit de hac materia) quod incurrit pœnas 1. qui diceret posse defendi sententiam oppositam immaculatæ Conceptioni B. Mariæ, aut qui adduceret rationes illius, modo id non ageret, nisi ut eam oppugnaret. 2. Qui asserit festum Conceptionis celebrari, quia B. V. sanctificata fuit in utero matris, dum ita aperte se piæ sententiæ refragantem præberet. 3. Qui transcribit sententiam oppositam, adeo ut videretur eam amplecti (2). 4. Transgressores ipso facto suspenduntur a *Divinis*; et probabilius, ut tenet Bonac. etiam incurrit in habilitatem ad officia; sed quoad privationem vocis, et dignitatum, etc. requiritur sententia. 5. Præfatæ pœnæ incurruntur tam ab Ecclesiasticis, quam a laicis, sicut habetur ex Bulla Pauli V. et Greg. XV. 6. Ab ipsis pœnis solus Papa absolvere potest, aut Episcopus, cum peccatum est occultum: quoad

(1) 1. 7. n. 244. — (2) N. 245. ad 247.

autem fautores sententiæ piæ, certe his vetitum est sub pœna excommunicationis asserere hoc esse dogma irrefragabile Fidei, oppositam censura aliqua notando, non autem eam rationibus, et auctoritate defendere: quia quamvis in Bulla Pauli V. vetitum sit publice eam oppugnare, et etiam de illa tractare questione: nihilominus aliqui dicunt, præfatam Bullam in tali puncto non esse usu receptam, aut intelligi de iis, qui piam defendunt sententiam, ut Fidei dogma, sicut reapse loquitur Bulla s. Pii; sed responsio certior et clarior est, quod præfata Bulla fuit moderata a novissima Alex. VII: ubi conceditur aperte refellere argumenta oppositæ sententiæ, dum ibi damnatur prædicare, loqui, aut tractare adversus piam sententiam, *contra eam argumenta afferendo, et insoluta relinquendo*. Ergo concedit Papa evidenter adducere argumenta opposita, et ea confutare; ergo concedit tractare de sententia pia, et eam defendere (3). In opere autem (4) adest defensio piæ sententiæ; et etiam sententiæ quod liceat vitam effundere pro tali pia sententia cum talis cultus erga SS. Mariam sit actus religionis; nam dicit s. Thomas (5) quod potest acceptari martyrium pro defendenda qualibet virtute; et Bened. XIV. (6) dicit, ab Ecclesia pro martyre haberi illum, qui vitam fundit pro defendenda aliqua pia sententia, aut ne omittat aliquem virtutis actum.

33. II. Loquendo de clausura monasteriorum, et primo Monialium, notandum 1. quæcumque personam cujuscumque sexus quæ ingreditur in monasterium Monialium sine licentia in scriptis Episcopi, aut Superioris, incurrere excommunicationem ipso facto ex Trid. *sess. 25. c. 5.* Multi dd. ut Suarez Azor. Bonac. Barb. etc. dixerunt licere ingredi facere in-

(3) N. 248 — (4) N. 349. et 263. — (5) 2. 2. q. 124. a 5. — (6) de Canoniz. ss. I. 4. c. 44. n. 43.

fantem, nam prohibitio principaliter afficit ingredientes; unde infantes non ligantur præcepto, nec illo ligantur Moniales; sed S. C. pluries declaravit oppositum. Tanto magis debet ingressus prohiberi amenibus, a quibus majus scandalum timeri potest (1). Ex Bulla Greg. XIII. *Dubis*, edita 23. Dec. 1581. vetitum est Episcopis, extra casum necessitatis, sub pœna suspensionis a *Divinis* pro secunda vice, et excommunicationis pro tertia; et Prælatis regularibus sub pœna privationis e juscumque officii, et etiam excommunicationis pro prima vice, ut vult Sanch.; sed Bon. et Lamas volunt pariter pro tertia. In casu autem necessitatis, aut visitationis possunt ingredi prædicti Prælati; sed Prælati regulares non possunt ingredi, nisi semel quolibet anno causa visitationis, et sine assistentia Episcopi, aut alterius personæ ecclesiasticæ ab ipso designatæ, juxta Bullam 156. *Felici* Alex. VII. Episcopi vero debent ingredi sociati, sed a *pauca* usque senioribus ac religiosis personis, ut loquitur Bulla Gregorii: *pauca* intelliguntur quatuor aut quinque, ut dicunt Victorelli et Tamb. ac de Alexand., secus incurrunt pro prima vice interdictum ab ingressu ecclesiæ, in secunda suspensionem a *Divinis* et pontificalibus, in tertia excommunicationem ipso facto, ut habetur ex citata Bulla Gregorii XIII. Probat id et Fagnan. in 2. part. 5. lib. *Decretal. c. Nuper* 29. *Je sent. excom. n.* 39. Quod autem Prælatos regulares, si ingreditur generalis, potest secum conducere duos sui ordinis probatæ vitæ, et ætatis maturæ; si alius Prælatus inferior, tantum unum (2). Notandum 2. præfatas excommunicationes non esse reservatas, sed adest excommunicatio reservata imposita ex mandato Clementis VIII. an. 1602. in eos qui ingreditur monasteria ad malum finem. *Malus finis* censetur a Maz-

(1) L. 7. n. 221. — (2) L. 7. n. 221.

zotta quivis finis pravus; sed melius Pelliz. intelligit finem turpem, dum hic est finis clausuræ, nempe custodire castitatem virginum (3); ideoque prohibetur accessus, et collocutio, quæ etiam pertinent ad clausuram, ut mox dicemus n. 40. Notandum 3. adesse aliam excommunicationem reservatam a Gregorio XIII. in Bulla *Ubi gratia*, an. 1577. in quoscumque, etiam mulieres, qui ingrediuntur clausuram Monialium (et in mulieres quæ ingrediuntur clausuram Religiosorum); sed hoc intelligitur tantum de iis qui ingrediuntur prætextu facultatum sicut dicunt comm. Sanchez Suar. Fagnan. Bon. etc. contra Navar. et Azor. dum in præfata Bulla expresse dicitur, *prætextu facultatum* (4). Et tunc incurrunt eam excommunicationem omnes superiores *quocumque nomine vocentur*: intelliguntur, ut dicunt Sanch. Manuel. Diana et alii (5). Priores Guardiani, correctores, etc. qui alicui permittunt ingredi, aut morari, qui ita ingressus est, juxta Bullam Pauli V. *Monialium*. Sed advertendum quod in ipsis duabus Bullis non comprehenduntur Prælati, qui ingrediuntur sine causa (6).

34. Quæritur 1. an licentia ingrediendi in monasteria Monialium necesse sit ut sit in scriptis? Affirmant Sanch. Suar. et Castr.; sed negant Inn. Abb. Felin. Homob. etc., dicentes scripturam solum valere pro foro externo, juxta dicta *Tr. 7. n.* 20. Saltem dicunt Bark. Vill. Rodriq. etc. non requiri licentiam in scriptis in casibus ordinariis, ut cum ingressuri sunt medicus, confessarius, aut operarii, quorum opera jugiter opus habent moniales (7). Non est autem dubitandum quin præfata licentia ingrediendi monasteria Monialium debeat esse specialis pro persona designata, cum dicatur in *cap. Periculoso, de stat. Regul. in 6. Nisi spe-*

(3) Ib. v. excom. — (4) N. 222. — (5) Ibid. dubit. 2. — (6) N. 221. v. adest. — (7) N. 223.

ciali licentia, etc. (1). Cæterum recte potest Prælatus committere Abbatissæ, aut alii personæ prudenti concedere præfatam licentiam; Navar. Bon. Graff. Barb. etc. contra Suar. (2).

35. Quæritur 2. quis debeat concedere licentiam? Respondetur: Episcopus pro monasteriis sibi subjectis, et etiam pro subjectis Sedi apostolicæ, dando eam tunc tanquam delegatus sedis apostolicæ; Trident. *sess. 25. c. 5.* Possunt eam præbere etiam Vicarii capitulares, et etiam (juxta quod dicunt Sanch. Bonac., etc.) Prælati qui gaudent jurisdictione quasi episcopali; et probabiliter etiam Vicarii generales Episcoporum quoad monasteria Episcopis subjecta; ita Sanch. Navar. et Lamas, dum in motu proprio S. Pii V. *Decori dicitur, Episcopum, aut alium loci Ordinarium*, et sub nomine Ordinarii (ut probat Sanch.) comprehenditur etiam Vicarius Episcopi; tanto magis, ut probat Fagnanus (3), Vicarius potest totum id quod potest Episcopus in iis quæ sunt ordinariæ jurisdictionis (4). In monasteriis autem subjectis Regularibus licentia danda est a Prælato regulari; Bonac. Barbos. Castr. et Fagnan. cum *Decr. S. C.*; dum Trid. dicit: *Sine Episcopi, vel Superioris licentia*. Et Sanch. affert hoc fuisse declaratum a S. Pio V. Sed hoc non intelligitur pro diocesis ubi contraria viget consuetudo, juxta declarationem S. C. approbatam ab Urbano VIII. (5).

36. Quæritur 3. quænam causa requiritur ut detur præfata licentia? Resp. quod juxta Trid. *sess. 25. c. 5.* requiritur necessitas, cum dicatur ibi: *Dare autem licentiam debet in casibus necessariis*. Et hæc necessitas debet esse ex parte monasterii; quare non sufficit ut sit ex parte exteriorum, nisi esset quod lex naturalis suaderet oppositum; ita Bon. et

(1) Ib. dubit. 4. — (2) N. 224. v. abbat. — (3) Lib. 4. c. Quoniam, de offic. deleg. — (4) Lib. 7. n. 224. v. an autem. — (5) v. major.

de Alexand. cum communi, et cum Decis S. C. Ideoque non licet in monasterio collocare uxorem, ut a furore viri liberetur, aut ne iterum illi rumpat fidem, sicut pluries decrevit S. C. Potest tamen (ut dicit S. C.) Episcopus ibi collocare puellam de qua controversia est, donec lis finiat (6). Loquendo autem de præfata necessitate ex parte monasterii, debet intelligi moraliter, cum sufficiat, ut dicunt Sanch. Bonac. Barb. de Alex. Miranda, etc. si adsit causa probabiliter justa; minor causa autem requiritur, ut dicit Barbosa, ad ingredienda mulieres, quam mares: ad ingressum diurnum, quam nocturnum: ad primas aedes, quam ad intimas. Quando autem accidit necessitas urgens incendii, mortis, violentiæ, et hujusmodi, tunc non requiritur licentia, quia in hujusmodi periculis lex humana non obligat; Sanch. Navar. Graff. de Alex., etc. comm., unde in casu mortis subitanæ quilibet sacerdos potest ingredi ad dandam absolutionem, et etiam Viaticum et Extrem. Unctionem ut dicunt plures dd. (7).

37. Cæterum confessarius ordinarius potest ingredi (sed cum licentia) non solum ad præstanda ultima Sacramenta, sed etiam ad præbendam solitam communionem Moniali decumbentis; Bon. Barb. Sanch. Rodriq. etc., cum communi, et cum Declar. S. C. Insuper ait de Alexand. (8) quod confessarius, postquam audivit confessionem Monialis decumbentis, potest benedicere novum aliquod ædificium monasterii recenter extructum, et etiam afferre alteri Moniali infirmæ aliquam reliquam erga quam illa devotione afficitur; et id simile: sic quoque ex justa causa potest in monasterio manere ad breve tempus videndi officinas, aut loquendi causa de aliquo temporali negotio. Dicunt probabiliter etiam plures dd. quod confessarius extraordinarius, qui in-

(6) N. 225. — (7) Ib. v. talis. — (8) de Alexandr. de Monial. c. 7. §. 6. quæst. 9.

greditur cum licentia pro una vice, si causa infirmitatis non potest confessionem excipere, potest iterum ingredi sine licentia: et ita pariter, si infirma revocat confessarium statim agressus est, ut ei exponat aliquod peccatum oblitum. Confessarius autem ingredi debet indutus cotta, et stola: et ingredi debet quin ad alias monasterii partes divertat, ne causa quidem invisendi infirmam, quæ Sacramento muniri non indiget; Barbo. et de Alexandr. Confessarius sæcularis ingredi debet solus, ut declaravit S. C.; sed regularis sociatus ab aliquo maturæ ætatis, et probatæ vitæ, ut dicit Bulla Alexandri VIII. Dum autem confessarius audit confessionem, comitricibus ad januam assistere debent, adeo ut eum videre possint. Potest etiam confessarius pernoctare in monasterio, si Monialis labore in extremis. Potest etiam ingredi ad benedicendum monasterium a spiritibus infestatum; ut declaravit S. C. Sed si Monialis est obsessa, vetavit S. C. ingredi posse sacerdotem, ut ipsam exorcizet, et dixit potius impetrandam esse ab ipsa Saer. Congr. licentiam, ut exorcizetur in ecclesia exteriore monasterii (1).

38. Quoad medicum autem, loquendo de ordinario, hic debet licentiam renovare quolibet trimestri juxta Decr. Sac. Congr. 17. Martii 1588. Debet associari a duabus Monialibus ex senioribus; et debet ingredi solus, nisi infirmitas exposularet etiam alios. Medicus autem extraordinarius tantum potest ingredi in defectu ordinarii, et quando collegium tenendum est. Potest etiam ingredi chirurgus ad secandam venam, et etiam pharmacopola ad docendum, si opus est, quomodo paranda sit medicina. Possunt etiam ingredi factores, notarii, et hujusmodi, aut ad judicandum de ruina imminente, aut ad inveniendam scripturam necessariam in archivio, aut ad conficiendum testamentum alicujus

(1) Lib. 7. n. 227.

puellæ. Ita etiam possunt ingredi cum licentia fabri, hortulani, cæmentarii, pistores, bajuli, et alii id genus. Sed hic advertendum cum Sanch. et de Alex. quod si licentia est data pro uno bajulo determinato, eo deficiente, non potest suffici alius. Recte dicunt Bon. et Castropal. (contra Sanch.) non licere sartori ingredi ad bene aptandas vestes. Si autem licentia data esset discipulo comitari cum magistro, dicit de Alex. cum aliis probabile esse, posse ingredi discipulum, aut ibi sistere sine magistro (3).

39. Quæritur 4. an ingressus cum licentia incurrat excommunicationem aut peccet, cum functus jam est suo munere, si statim non egreditur. Resp. quod in quantum ad censuram eam non incurrit, licet diutius ibi moretur; quia tunc tantum violatur clausura, quando quis ingreditur sine licentia: ita Sanch. Bon. Zerola Bord. etc. Qui vero ingrederetur cum licentia, sed ibi sisteret ad malum finem, dicit Sanch. ne illum quidem incurrere censuram; sed animadvertit Bonac. quod licet iste non incurreret excommunicationem latam a Concilio, incurrit tamen illam latam a Clemente VIII. in eos qui violant clausuram ad malum finem. Sed posset aliquis huic opponere quod censura Clementis, cum sit pœna, debet stricte intelligi, sicut intelligitur Concilium. (3). Cæterum hac ratione dicunt probabiliter Rodriq. Zerola et de Alex. quod non incurrant præfatam excommunicationem qui ingrediuntur ad malum finem, sed cum licentia; et probabilem eam vocant Bon. et Sanch. (4). Hoc quoad censuram; quoad peccatum vero dicimus, quod quando quis ingreditur cum licentia, et immoratur, si mora est longa, peccat mortaliter; si brevis, venialiter; ita Bon. Barb. et alii communiter. Imo dicunt Sanch. Rodr. Mol. et Mirand. quod quando mora

(2) N. 226. — (3) N. 228. — (4) lb. dubit. 8.

est valde brevis, excusetur etiam a veniali, dum hoc usu etiam piorum receptum est. Putant autem Villal. et Diana, spatium horæ quadrantis esse modicam moram (1).

40. Ad hanc materiam clausuræ spectat etiam prohibitio colloquendi cum Monialibus. In hoc oportet scire quod in cap. Monasteria, de vita et honestat. cler. imposita fuit excommunicatio (sed ferendæ sententiæ ab Episcopo) in laicos, et suspensio in clericos, qui præsumunt frequentare monasteria Monialium. Doctores autem censent tunc constitui hanc frequentiam, cum per tres vices tribus diebus continuis, aut semel singulis mensibus anni, aut quater in una hebdomada adeant monasterium (2). Hæc prohibitio postea rigorosius adjuncta fuit Religiosis, tam in c. De Animus 21 caus. 28. q. 2. quam in Decreto edito ex mandato Sixti V. ubi fuit eis vetitum non solum ne colloquerentur cum Monialibus, sed etiam cum qualibet muliere in monasterio moram faciente. Dumtaxat concessum fuit Ordinariis per Decretum S. C. Concilii, editum de mandato Urbani VIII. 10. nov. 1623. posse dare licentiam Regularibus colloquendi cum Monialibus in primo, aut secundo gradu, ad summum quater in anno: exceptis diebus festis Adventus, Quadragesimæ, feria VI. et sabbato, et vigiliis; sed cum conditione quod licentia debeat dari in scriptis, et debeat adnotari in curia ab Episcopo, et postea tradenda monasterii confessario, qui debeat eam asservare; ac eos associare cum auctoritatricibus, et non aliis, dum Religiosus colloquitur cum Moniali: declarando amplius quod si Episcopi aliter agant, Pontificis intentionis sunt transgressores; et quod Regulares incurrun eadem pœnas impositas a Sixto V., nempe privationem ipso facto officii, et vocis activæ et passivæ (3). Verum tamen apud Bened.

(1) N. 228. resp. 2. (2) I. 7. n. 232. — (3) N. 332. v. circa autem.

XIV. (de Synod. l. 9. c. 15. n. 7.) et apud Monacelli (tom. 1. in App. pag. 436.) reperio Sacram Congr. die 26. nov. cum ab ea quæsitum fuisset; An Regulares accedentes ad colloquendum cum Monialibus sine licentia Episcopi, peccent mortaliter: respondisse affirmative, etiam ex rationabili causa quanto non adest licentia. Idem Bened. XIV. refert in Bulla Gravissimo, edita die 31. octobris 1749. per S. C. statutum esse non licere Regularibus injussu Episcopi libere adire sibi addicta Monialium claustra. Ex quibus inferri perspicue videtur quod, accedente licentia Episcopi Regulares, qui S. C. adeant, possint colloqui cum Monialibus. Hic etiam adnotandum aliud Decretum ejusdem S. C. die 21. maii, apud Bened. (sub 12. apud Monac. forte errore postpositionis numeri) 1678. quo declaratum fuit iisdem pœnis affici Regulares, qui habita ad Moniales concione, cum iisdem sine licentia Episcopi etiam de rebus spiritualibus colloquuntur. Et ex alio consimili Decreto dicit auctor, qui apponit additiones in Biblioth. p. Ferraris tom. 5. verb. Moniales, post n. 59. ibi q. 1. cum p. Gaudentio de Visit. hanc sententiam hodie amplectendam esse, attenda hodierna praxi, nam ubique (ait) fere locorum Ordinarii licentias hæcæ alloquendi Moniales concedunt Regularibus. Et ipse p. Ferrar. idem sentit verb. Moniales, art 4. n. 15. et 19.

41. Hæc sunt lege communi statuta; sed fere in omnibus diocesis, et præcipue in illa Neapoli, adest casus reservatus, cum excommunicatione in viros, qui non petita licentia colloquuntur cum quavis muliere, quæ versatur in monasteriis, aut in conservatoriis, exceptis conjunctis in primo vel secundo gradu; declarando quod qui facultatem obtinuit, non potest data opera, et ex professo, colloqui cum aliis. Hic plura notanda sunt. Notandum 1. quod ex sententia probabiliori p. de Alex. de

Januariis et Jordan. intelligitur prohibitus, non solus accessus, ut volunt Sanch. et Bonac., sed accessus formalis, nempe cum effectu collocationis, sicut deducitur ex cit. text. *Definitus*, ubi prohibetur aditus ad collocationem; et in Decretis præfatis semper fit mentio accessus cum collocatione. Ex quo probabiliter etiam dicunt Lezana Tamb. de Alex. Bon. Graff. etc. quod prohibitio (ex se loquendo) non comprehendit eum qui cum Moniali collegeretur ex domo configua, quia tunc deest accessus; nec qui scribit, aut loquitur per nuntium, ut dicunt etiam Bonac Barb. Mazz. etc. Dictum est *ex se loquendo*; quia in casu Neapolitano comprehenduntur expresse illi, qui *de rebus obscenitatis agerent per litteras, vel in scriptis*. Notandum 2. quod juxta casum reservatum peccat mortaliter etiam qui loquitur cum Moniali semel tantum, modo non excuset parvitas materiæ: parvitatem materiæ in hoc alii putant esse spatium unius Miserere, ut Diana et Mazzotta; alii horæ quadrantem, ut Quarti et Werricell. Sed in quodam Decreto approbato a Clemente IX. die 1 martii 1699. prohibitum fuit Regularibus, sub pœna peccati mortalis, et excommunicationis colloqui cum Monialibus *per quodcumque modicum temporis spatium*. Hoc non obstante dicit Ciera non esse per tale Decretum reprobata opinionem Quarti, quod horæ quadrans sit parva materia, cum in Decreto non damnetur nisi opinio sesquiquadrantis horæ: *Præterea non esse interdictum per breve tempus etiam usque ad quadrantem horæ cum dimidio*. Quare contendunt isti propositionem esse damnatam copulative. De hac opinionem doctis committo judicandum, sed ego non audeo eam probare, propter alia verba quæ adjunguntur illi prohibitioni, *per quodcumque modicum temporis spatium*. Advertendum quod si quis loqueretur per multos dies cum Moniali, licet per

spatium non notabile, etiam posset peccare mortaliter (1). Notandum 3. quod nulla de causa etiam spirituali licet colloqui cum Moniali sine licentia, ut recte tenet Ciera contra Lezana Peyr. Bord. etc., quia in hoc nunquam cessat finis adæquatus prohibitionis, nempe periculum animi ad hæSIONIS, ne consuetudo ex spirituali fiat carnalis; quia de re declaravit S. C. quod ex nulla causa etiam honesta, et rationabili permittitur Regularibus colloqui cum Monialibus, vide *præc. n. 40. in fin.* (2). Notandum 4. quod excipiuntur a prohibitione 1. conjuncti in primo et secundo gradu consanguinitatis. Eximit Ciera etiam conjunctos in secundo et tertio, quia cum petitur dispensatio ad contrahendum inter propinquos in secundo et tertio, debet exprimi etiam secundus, et major impensa requiritur: ergo signum est quod hic gradus mixtus non potest dici in rigore tertius, sed participans de utroque, ac propter dicitur secundus et tertius, proindeque tali gradu conjunctus gaudere debet tali privilegio; et cum in odiosis leges sint restringendæ, sequitur quod nisi Religiosus sit conjunctus Moniali in tertio simpliciter, non intelligitur comprehendi in prohibitione; sed oppositum ego sentio, cum conjuncti in secundo et tertio non possint dici quod revera sint in secundo. 2. Qui colloquuntur cum Monialibus gravi metu incussi, quia hoc currit juxta regulam legum positivarum. 3. Mendicantes publici, ratione usus, aut tacitæ licentiæ, quæ adest; ita pariter servi, qui afferunt dona, et cito se expediunt; Pelliz, de Alex. et Mazzotta (3). Notandum 5. quod impuberes, licet excusati non sint a culpa gravi, si colloquuntur cum Monialibus, attamen non incurrunt excommunicationem, ut recte dicunt Bon. de Alex. Dian. et alii (contra de Graffis) ex *c. Puertis*, (1) Lib. 7. n. 236. — (2) N. 237. — (3) N. 239.

de delict. puer., ubi dicitur quod pueri non sunt puniendi sicut puberes, et in diocesi neapolitana expresse eximuntur a reservatione pueri, qui 14. annos non sunt nati (1).

42. Quæritur 1. an liceat loqui cum Abbatissa sine licentia? Negant Ciera Megalla de Alex. Graff. etc. dicendo quod in Decr. Sixti V. prohibitum est loqui non solum cum Monialibus, sed etiam cum quacumque persona monasterii; et item Alexander VII. in Constit. *Sacrosancti*, prohibuit colloqui etiam cum Abbatissis; sed affirmant Lezan. Pelliz. Tamb. Januar. Mazz. Diana et Potestas, quia sub nomine Monialium in odiosis non comprehenditur Abbatissa, juxta Panormit. Glossam etc. et ad Bullam Alexandri respondet Potestas, quod illa edita fuit pro urbe Roma.

43. Quæritur 2. an Regulares loquendo cum Monialibus incurrant excommunicationem reservatam ab Episcopo latam? Quicquid dicant alii, affirmamus cum sententia communissima Sanch. Barb. Bon. Fagnan. et de Alexand. cum Decr. S. C. Idque valet etiam respectu Regularium habentium speciale privilegium, ne Episcopus possit eos excommunicare, ut fertur habere Mendicantes, ac Jesuitæ a Paulo III. (2). Nam Episcopi in monasteriis etiam subjectis Regularibus, sunt delegati Sedis apostolicæ, ut dicitur in Bulla *Inscrutabilis* Greg. XV. quæ fuit declarativa Trid. ut refert Benedictus XIV. lib. 9. de Synod. c. 15. n. 6. et juxta dicenda Tr. 20. de Privil. n. 80. ad 4.

44. Quæritur 3. an peregrini qui alicubi morantur per aliquod tempus colloquendo cum Monialibus incurrant excommunicationem ibi reservatam ab Ordinario? Tres adsunt sententiæ. 1. negat cum Pelliz. Diana etc. dicendo ex una parte, quod peregrini non tenentur legibus loci; ex alia parte dicunt quod Episcopi sunt (1) N. 240. — (2) Lib. 7. n. 241.

destinati a Concilio delegati apostolici, sed tantum circa restitutionem, et conservationem clausuræ, ad quod non spectat collocutio: Sed hæc sententia non est satis probabilis, nam ut recte dicunt Fagnanus et de Januar. collocutio ex communi sensu dd. utique spectat ad clausuræ conservationem; etenim in *cap. Periculoso, de statu Reg.* dicitur: *Nullique ingressus, vel accessus pateat ad easdem (Moniales), ut sic a mundanis aspectibus separatæ, omnino servire Deo valeant*. Igitur prohibitio tam ingressus, quam accessus ad clausuræ spectant finem, qui est ut Moniales ab humanis distractionibus alienæ conserventur. 2. Sententia dicit (generaliter loquendo), quod peregrini, licet per tempus breve alibi morentur: incurrunt excommunicationem. 3. Sententia Donati et de Januar. distinguit: incurrunt, si monasterium est exemptum, quia ibi Episcopus (ut dictum est) procedit tanquam delegatus apostolicus, unde ille jurisdictionem habet etiam in peregrinos: secus vero si monasterium est subjectum Episcopo ordinaria jurisdictione, cui non subduntur peregrini per breve tempus ibi commorantes, juxta probabiliorum sententiam allatam Tr. 2 n. 41. (3). Sed videtur dicendum eos talem excommunicationem non incurrere, etiamsi cum exemptis loquantur, propter id quod num. seq. referemus. Nam Bened. XIV. in referenda Bulla *Gravissimo*. § 3. declarat Episcopos et alios externos non incurrere pœnas ex eo, quia non subsunt jurisdictioni ordinariæ Episcopi. Et licet Episcopi in exemptis procedant jure delegato a Sede apostolica, jurisdictio tamen, quia procedunt, est ipsis ordinaria, utpote episcopali postquam asseruerit Episcopus jure ordinario in sibi subjectis, delegate in exempti procedere, § 5 officio perpetuo annexa a Canone.

45. Quæritur 4. an Episcopi collo- (3) N. 242.

quando cum monialibus alterius diœcesis peccent, et incurrant excommunicationem ab Ordinario latam? Quoad peccatum, videntur non posse excusari, dum in præfato c. *Periculoso*, prohibitio est generalis, et afficit omnes, *Nullique ingressus vel accessus pateat*. Nec locus reperitur in quo legatur, quod Episcopi eximantur a legibus communibus, ut dicit Bon. cum Rot. Rom. Quoad censuram vero, tenent Mazzot. Diana et Graff. non incurrere ex c. *Cum inferior de major. et obed.*, ex quo videtur deduci, quod æqualis non possit ligare æqualem. Sed affirmat p. de Alex. dicendo ex Panornit. et Hostiens. quod Episcopus in aliena diœcesi censendus est ut privata persona. (1). Sed his non obstantibus nunc pro certo dicendum hujusmodi Episcopos peccare quidem, sed non incurrere excommunicationem. Nam Bened. XIV. in bulla *Gravissimo*; edita die 31. Octob. 1749. § 2. refert per S. C. statutum esse, ne gubernatores, vel præsules, vel Episcopi, aut in civitates, aut oppida alterius Episcopi juri subjecta venientes, aut inibi commorantes, adeant Monialium monasteria, § 5. hæc habet: *Jam dictum est hosce homines directive Episcoporum auctoritati, eorumque Constitutionibus subiacere* (nempe quoad peccatum) *quæ omnino vetant accessum ad Monialium claustra sine debita facultate. Cum vero idem ordinarie Episcoporum jurisdictioni minime subsint, ideoque sunt immunes a vi coactiva, id est a pœnis in transgressores statutis, uti patet ex cap. A nobis 21. de sent. etc.*

46. Præterea adest excommunicatio papalis in easdem Moniales, quæ a clausura egrediuntur ex bulla s. Pii V. *Decori*. 1569. Et excommunicatio incurritur etiamsi Monialis egrediatur a monasterio unius tantum pedis spatio, ut probabilis dicunt Sanchez et Bonac. cum Graff. et Croix modo exeat tota persona. Eandem incurreret excommunicationem qui

(1) l. 7. n. 243.

permitteret Monialem egredi, aut eam committeret, aut eam recipiat postquam egressa est. Excusatur tantum egressus causa *magni incendii, vel lepræ, aut epidemice*. Notandum 1. hoc intelligi cum non vacat tempus petendi licentiam, saltem ab Episcopo, vel a Præfato regulari. 2. Sub nomine *incendii*, venit etiam inundatio fluminis, militum incursio, domus ruina, et omne aliud simile periculum, ut dicunt Sanchez Bon. Nav. Barbos. etc. 3. Sub nomine *epidemice* S. C. declaravit intelligendum de vera peste, contra Nav. Sanch. Bon. Holzm. etc. qui dicunt intelligi de quocumque morbo ita contagioso, ut infirma nequeat curari in monasterio nisi cum periculo inficiendi alias, et inferunt ex eodem c. *Periculoso*, ubi prohibetur Monialibus exire, modo aliqua illarum *non possit cum aliis sine gravi periculo, seu scandalo commorari*: Contra recte dicunt Bonac. Barb. et alii (contra Suar. Nav. etc.) non sufficere ad egrediendum quamcumque infirmitatem gravem, sed non afferentem periculum inficiendi alias. Notandum 4. cum Sanch. et Bonac. quod monialis quæ egressa est, statim ubi convaluit, debet reingredi: hoc statim intelligitur moraliter, nempe lapsa uno vel altero die (2).

47. Hactenus de censuris circa monialium clausuram. De alia censura occurrit loqui lata in mulieres quæ violant clausuram monasterium Religiosorum; ex Bulla *Regularium* s. Pii V. 1566, et altera *Ubi gratia*, Greg. XIII. 1575. Et hanc excommunicationem incurrunt non tantum mulieres quæ monasteria virorum ingrediuntur, aut monasteria mulierum sub prætextu facultatum, ut dictum fuit n. 33, sed etiam illæ quæ ingrediuntur sine tali prætextu, ut declaravit idem s. Pius V. in alia Bulla *Romanum*, sicut id intelligunt communissime Castrop. Suar. Bon. Sanch. et Salmant. quicquid dicant alii (3). Ex hujusmodi prohibitione tamen ex-

(2) N. 229. (3) N. 230

cipitur casus, quo mulier ingredereetur clausuram ad evitandam mortem iamminentem. Item excipiuntur reginæ, electricæ et hujusmodi, ut communiter dicunt Suar. Sanch. Bon. etc. Excipiunt etiam dd. fundatrices et mulieres familiares fundatorum. Sed Bened. XIV. in sua Bulla *Regularis discipline*, 3. Jan. 1742. declaravit has non posse ingredi sine speciali Indulto apostolico; item vetavit præcipue, ne mulieres sub quocumque prætextu etiam pietatis ingrederentur septa Religiosorum, ex quo revocatum est, quod a s. Pio V. in Bulla *Decet*, permittebatur mulieribus, nempe posse ingredi ad associandam processionem, aut ad audiendum Sacrum, aut ad concionem (4). Dicunt Bonac. Barb. etc. quod sacrarium Regularium etiam est clausura; sed p. Ferrar. (2) asserit praxim fere ubique gentium esse contrariam.

48. 3. Loquemur de excommunicatione in percussore clericorum. Hæc habetur in *can. 17. q. 4. ubi dicitur: Si quis suadente diabolo, in clericum, vel monachum violentas manus injecerit anathematis vinculo subjaceat; et nullus Episcoporum præsumat illum absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec apostolico conspectui præsentetur, et ejus mandata recipiat*. Explicabimus textum. Dicitur 1. *Si quis*, intelligitur quæcumque persona cujusvis sexus, aut ætatis, modo sit rationis compos, ut habetur ex c. *Pueris de Sent. excomm.* (3).

49. Incurrunt etiam præfatum excommunicationem omnes efficaciter mandantes, aut consentientes in percussione, uti habetur ex c. *Quantæ, et exc. Mulieres de Sent. excomm.* Dicitur efficaciter, dum ad hoc ut incurrant excommunicationem, requirunt, ut percussio fiat causa eorum, et ut influxus eorum sit gravis; ita Suar. Nav. Bon. Silv. Salm. etc.

(1) Lib. 7. n. 231. (2) Ferrar. bibl. v. Conven. a. 3. n. 44. — (3) L. 7. n. 264 et 265

cum comm. Dicunt etiam communiter Coninch. Av. Diana Salm. Croix etc. ex c. *ultimo de Homic. in 6.* quod si quis diceret: *Cupio vindictam sumere in talem clericum*; prævidendo quod alii jam ejus locutione moverentur ad vindictam, hic jam incurreret excommunicationem, si percussio eveniret (4). Incurrunt etiam illi qui *ratihabent* percussorem factam uti habetur ex cap. *Cum quis de Sent. excomm.* Sed in hoc requiritur 1. ut percussio facta sit nomine, aut in gratiam illius. 2. Ut ratihabitio pateat aliis externe. 3. Ut cum accidit percussio, ille fuerit aptus mandato, aut consilio, saltem habitualiter, v. g. si fuerit ebrius, vel dormiens, secus si fuerit amens; Suar. Sayr. Bon. Castr. Conc. Salm. Croix etc. (5). Incurrunt etiam illi qui non impediunt percussorem, et impedire tenentur ex justicia, ut principes, prælati, judices, parentes, tutores, domini, magistri, parochi etc. uti habetur ex cap. *Quantæ*, ubi dicitur: *Eos delinquentibus favere, qui, cum possint, facinori desinunt obviare*. Secus vero illi qui tenentur impedire tantum ex charitate, licet omitterent impedire ex odio: ita Nav. Bonac. Laym. Conc. Castr. Mol. Salm. etc. cum Glossa in dicto cap. 5. *Interpretamus* (contra Suar. et Caj.); et merito, nam illi tantum censentur favere percussioni, qui sua auctoritate eam impedire possunt, et non impediunt, adeoque non impediendo, videntur quod ipsi ob taciturnitatem concurrant ad eam approbandam (6).

50. 2. Dicitur *Clericum* vel *Monachum*. Nomine *clerici* intelligitur etiam tonsuratus, licet excommunicatus, suspensus aut interdictus; excepto si iste dimiserit habitum, et post tres admonitiones nec reassumpsisset, ut habetur in cap. *Contingit 45. de Sent. excomm.* et juxta communem dd. (7). Nomine *Monachi* intelligitur quilibet Religiosus, sive

(4) N. 266. — (5) N. 267. — (7) N. 268 et 269. — (6) N. 270.